

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління
(підпис)

Т.Ф. Бірюкова

2023

ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів

очної (денної) форми здобуття освіти

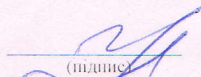
спеціальності 052 «Політологія»

освітньо-професійна програма «Політологія»

Укладач: Кіндратець Олена Миколаївна, д.політ.н., проф., проф. кафедри політології

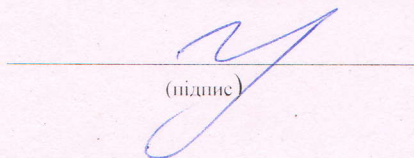
Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від "01" вересня 2023 р.
Завідувач кафедри політології

(підпис)

Є.Г. Цокур

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Є.Г. Цокур

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від "01" вересня 2023 р.
Голова науково-методичної ради факультету
соціології та управління

(підпис)

Н.В. Горло

2023 рік

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Спеціальність 052 політологія	Загальна кількість годин – 120	Семестр:	
Освітньо-професійна програма політологія	Змістових модулів – 6	2	2
		Лекції	
		24 год.	4 год.
		Семінарські	
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	12 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		84 год.	114 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» є: вивчення студентами-політологами ключових напрямків сучасної порівняльної політології. При цьому студенти в першу чергу вивчають основні принципи даної дисципліни, знайомляться з проблемами і її фундаментальними характеристиками. Особлива увага приділяється використанню методів і методик порівняльної політології для аналізу світової політики та політичних систем. Отримані знання та навички компаративістики повинні дозволити студентам здійснювати професійну оцінку існуючих політичних інститутів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Порівняльна політологія» є: навчити студентів володінню понятійним апаратом порівняльної політології, методами компаративістики та використанню основних принципів досліджуваної дисципліни; навчити використанню політичної компаративістики в розумінні найважливіших тенденцій світової політики, регіональних і глобальних проблем політичного розвитку; дати можливість студентам-політологам вивчити проблеми і перспективи порівняльного дослідження світової політики, показати значимість емпіричного вивчення сучасної демократії та альтернативних форм правління, політичного розвитку України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

знати:

1. історію становлення порівняльної політології, її завдання і функції;
2. теоретичні засади порівняльної політології;
3. категоріальний апарат курсу;
4. види та методи порівняльних досліджень.

вміти:

1. фахово тлумачити головні терміни теоретичного курсу;
2. порівнювати існуючі проблеми в різних країнах і регіонах світу;
3. критично оцінювати досвід та наслідки перетворень у сфері світової політики;
4. обирати тип порівняльного дослідження відповідно до специфіки його об'єкта;
5. визначати шляхи подолання методологічних проблем порівняльного дослідження;
6. чітко визначати переваги та обмеження кожного із видів порівняльного дослідження;
7. застосовувати теоретичні знання на практиці.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.</p> <p>ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.</p> <p>ПР 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle</p>
<p>ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>СК08. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати політичні дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості.</p> <p>ПР 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.</p> <p>ПР 07. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.</p>	<p>Підготовка індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру: написання есе; завдання на порівняльний аналіз</p>
<p>ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати</p> <p>СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.</p> <p>СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.</p> <p>ПР 10. Реалізовувати в практиці політичної діяльності навички політичного аналізу та прогнозування актуальних державотворчих процесів в Україні та світі.</p>	<p>Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів</p>

<p>СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</p> <p>ПР 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях; підготовка ІДЗ</p>
<p>ПР 04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.</p> <p>ПР 09. Пропонувати власні способи вирішення політологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях; розробка та захист індивідуального дослідницького завдання</p>

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліни, які пов'язані з викладанням курсу «Порівняльна політологія»: «Сучасна українська та зарубіжна політична думка»

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні проблеми порівняльної політології.

Тема 1. Становлення порівняльної політології як субдисципліни.

Природа порівняння. Використання порівняльного методу в наукових дослідженнях до виникнення та інституціоналізації політичної науки. Етапи розвитку порівняльної політології. Становлення порівняльної політології у другій половині XIX сторіччя. «Традиційна порівняльна політологія» Досягнення традиційної компаративістики. Критика традиційної порівняльної політології. Криза традиційної порівняльної політології в період між світовими війнами. Нова порівняльна політологія. Евенстонський семінар: методологічні принципи порівняння. Плюралістична порівняльна політологія. Формування компаративістських субдисциплін. Порівняльна політологія як галузь науки і як навчальна дисципліна.

Тема 2. Види порівняльних досліджень. Методологічні проблеми порівняльної політології. Сегментація та її значення в порівняльних дослідженнях. Основні види порівняльних досліджень. «Case-study». Бінарне порівняння. Прямий і непрямий різновиди бінарного аналізу. Дві стратегії прямих бінарних досліджень: максимальної подібності та максимальної відмінності. Регіональні порівняння. Тематичне дослідження. Крос-національне порівняння. Два рівні реалізації дослідницької стратегії при крос-національному порівнянні: макросоціальний та системний. Крос-темпоральні дослідження, їх особливості.

Змістовий модуль 2. Порівняльний аналіз політичних систем та політичних режимів.

Тема 3. Порівняльний аналіз політичних систем.

Політична система та її оточення. Специфіка політичних систем. Теорія політичної системи Істона. Теорія політичної системи Алмонда та її значення для компаративістики. Функції політичної системи. Функції політичного курсу: екстрактивна, дистрибутивна, регулятивна і символічна. Класифікація політичних систем. Політична система України.

Тема 4. Компаративістські дослідження політичних режимів.

Поняття «політичний режим». Основні процеси взаємодій між елементами політичної

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семинарські заняття, год		о/д ф.	з/дис т ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Прак. т. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8	6		2		7		5	5	10
2	15	8	6		2		7		5	5	10
3	15	6	4		2		9		5	5	10
4	15	6	4		2		9		5	5	10
5	15	4	2		2		11		5	5	10
6	15	4	2		2		11		5	5	10
Усього за змістові модулі	90	36	24		12		54		30	30	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30								30	30	40
Загалом		120						100			

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дис т ф.
1	2	3	4
1	Становлення порівняльної політології як субдисципліни.	2	
1	Види порівняльних досліджень. Методологічні проблеми порівняльної політології.	4	
2	Порівняльний аналіз політичних систем	2	
2	Компаративістські дослідження політичних режимів.	4	
3	Партії та їх роль і функції в суспільстві	2	
3	Партійні системи та їх різновиди	2	
4	Порівняльний аналіз виборів	2	
4	Виборчі системи та їх особливості.	2	
5	Моделей державного устрою.	2	
6	Порівняння державних інститутів.	2	
Разом		24	

6. Темі семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Види порівняльних досліджень. Методологічні проблеми порівняльної політології.	2	
2	Порівняльні дослідження політичних режимів.	2	
3	Порівняльний аналіз партій	2	
4	Порівняльний аналіз виборів	2	
5	Порівняльний аналіз моделей державного устрою.	2	
6	Порівняльний аналіз державних інститутів.	2	
Разом		12	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №1</u> Питання за Змістовим модулем 1	<p>5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція</p> <p>4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.</p> <p>3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може</p> <p>1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони</p>	5

			і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №1</u> Здійсніть порівняльне дослідження країн використавши стратегію прямих бінарних досліджень максимальної подібності.	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			10
2	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №2</u> Питання за Змістовим модулем 2	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5

	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №2</u> Розкрийте особливості артикуляції інтересів на прикладі двох країн з різними політичними режимами	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			10
3	Відповіді на семінарі	<u>Семінар №3</u> Питання за Змістовим модулем 3	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №3</u>	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість	5

		Обґрунтуйте взаємозв'язок політичних режимів та виборів (конкурентних та неконкурентних) на прикладі країн з різними політичними режимами.	відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу.	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			10
4		<u>Семинар №4</u> Питання за Змістовим модулем 4	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №5</u> Порівняйте розподіл і делегування функцій	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння	5

		держави по горизонталі і по вертикалі в унітарних та федеративних державах на вибір.	методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			10
5		Семинар №5 Питання за Змістовим модулем 5	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №5</u> Порівняйте моделі державного устрою двох країн на вибір та поясніть, чому саме ці	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але	5

		моделів них існують.	є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 5 контр. заходів	2			10
6		<u>Семінар №6</u> Питання за Змістовим модулем 6	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №6</u> Порівняйте та визначте відмінності в структурі, роботі парламентів в Україні та Франції	5 балів – повна змістова робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології	5

			дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	2			10
Усього за змістові модулі контр. заходів	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Тести	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle	1 бал за кожен правильну відповідь. На проходження тесту дається 20 хвилин і одна спроба	20
	Практичне завдання	<u>Дослідження демократичного транзиту</u> Виберіть поставторитарні країни (максимум 3-и) та визначте, на якому етапі демократичного переходу вони знаходяться.	20-18 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 17-14 – положення та висновки есе недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика 9-5 - відсутня чітка структура, описовий характер 4-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

Рекомендована література

Основна:

1. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політико-правові системи світу : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2020. 346 с.
2. Демократичний транзит у країнах Вишеградської групи й Україні: вибрані аспекти : навчальний посібник / за ред. Дмитра Шевчука та Віталія Лебедюка. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. 224 с.
3. Політологія : підручник / М. П. Требін та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право. 2018. 460 с.
4. Теорія політичних партій та партійних систем : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «політологія» / Монолатій Іван Сергійович (укл.). Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2018. 78 с.
5. Шабанов М. О. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір : навчальний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. 2022. 142 с.

Додаткова:

1. Базовкін В. Г., Кремень В. Г. Політичні партії України: порівняльний аналіз програмних документів. Київ : Основи, 1994. 267 с.
2. Балабан Р. Принцип державного фінансування передвиборних кампаній: порівняльний аналіз виборчого законодавства країн молодшої демократії Центральної та Східної Європи. *Наукові записки ІПЕНД*. 1997. Вип. 1. С.45-59.
3. Бурдяк Я. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів : монографія. Чернівці : Рута, 2004. 328 с.
4. Виборчі системи з відкритими списками: в пошуках оптимальної моделі для України Київ : Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) в Україні, 2017. 215 с.
5. Гедікова Н. П. Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія». Одеса : Університет Ушинського, 2020. 55 с.
6. Давимука С., Колодій С., Кужелюк Ю., Харченко В. Політичні режими сучасності та перехід до демократії : монографія. Львів : Новий світ-2000, 1999. 347 с.
7. Зеленько Г. І. Порівняльна політологія: науковий напрям чи метод дослідження. *Наукові записки ІПЕНД*. 1998. Вип. 5. С.23-35.
8. Конончук С. Г., Валевський О. Л., Ярош О. А. Практика бікамералізму в унітарних державах (порівняльний аналіз). Київ, 2008. 112 с.
9. Курган Я. М. Принцип спадкоємності в розвитку політичних систем : монографія. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 284 с.
10. Ляшенко Т. Трансформація політичних систем в країнах Центральної Азії: національний та регіональний аспекти : монографія. Київ : ІПіЕНД, 2011. 288 с.
11. Перспективи та напрямки модернізації політичної системи України : монографія / за ред. О. М. Кіндратець. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 338 с.
12. Політичний режим і народовладдя в Україні : політологічний аналіз : монографія / за ред. Ф. М. Рудича. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2011. 316 с.
13. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Київ : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. 576 с.
14. Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи: монографія. Львів : ВЦ ЛНУ імені І. Франка, 2007. 391 с.
15. Сухонос В. В. Динаміка сучасного державно-політичного режиму в Україні: антимонія демократизму і авторитаризму. Суми : Університетська книга, 2003. 336 с.
16. Almond, Gabriel A., and Powell, G. Bingham Jr. *Comparative Politics: A Developmental Approach*. Boston : Little and Brown, 1966. 348 p.
17. Bates Robert H. *Comparative Politics and Rational Choice: A Review Essay*. *American Political Science Review*. 1997. №91. P. 699–704.
18. Lichbach Mark I., ed. *Comparative Politics: Rationality, Culture, and Structure*. Cambridge : Cambridge University Press, 1997. 321 p.
19. Meier Kenneth J.. *Replication: A View from the Streets*. *Political Science and Politics*. 1995. 28. pp.456–459.

Інформаційні ресурси:

1. Долженков О. О. Методологічні проблеми порівняльного аналізу політичних інститутів та процесів. *Політичне життя*. 2022. № 2. С. 70-77. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12176>
2. Дослідження стану свободи в світі («Дім свободи»). URL: <http://www.freedomhouse.org>
3. Дослідження громадської думки «Євробарометр» URL: <http://europa.eu.int/comm/dg10/epo/polls.html>
4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С. 3-17. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9642/01-Karmazina.pdf?sequence=1>
5. Кобильник В. В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. *Збірник наукових праць «Політологічні студії»*. 2011. Випуск 2. С. 54-65. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38801/06-Kobilnik.pdf?sequence=1>
6. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі : електронний навчальний посібник. URL: <https://multimedia.posibnyku.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/txt/01.html>
7. Порівняльна база даних 23 країн за період 1960-2004 рр. Інституту політичних наук Університету Берну (Швейцарія). URL: http://www.ipw.unibe.ch/content/team/klaus_armingeon/comparative_political_data_sets/index_ger.html
8. Проблеми модернізації політичних систем сучасності : монографія. за заг. ред. : Л. М. Герасіної, О. Г. Данильяна Харків : Право. 2008. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi44/0034497.pdf> (дата звернення: 25.08.2023).
9. Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. Львів. 2008. 491 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Final-tekst-WU.pdf>
10. Степанова Н. Є., Мілюкова А. О. Адаптація запозичених політичних інститутів: деякі питання теорії та пострадянської практики. *Дослідження політичної взаємодії в умовах трансформації суспільства: збірка наукових праць / Ануфрієв Л. О. та інші*. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова. 2013. С. 5-32. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/5157/532.pdf;jsessionid=D56B2DA0E6F7EF37EE3688B6674AE27B?sequence=1>

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Спеціальність 052 політологія	Загальна кількість годин – 120	Семестр:	
Освітньо-професійна програма політологія	Змістових модулів – 6	2	2
		Лекції	
		24 год.	4 год.
		Семінарські	
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	12 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		84 год.	114 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» є: вивчення студентами-політологами ключових напрямків сучасної порівняльної політології. При цьому студенти в першу чергу вивчають основні принципи даної дисципліни, знайомляться з проблемами і її фундаментальними характеристиками. Особлива увага приділяється використанню методів і методик порівняльної політології для аналізу світової політики та політичних систем. Отримані знання та навички компаративістики повинні дозволити студентам здійснювати професійну оцінку існуючих політичних інститутів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Порівняльна політологія» є: навчити студентів володінню понятійним апаратом порівняльної політології, методами компаративістики та використанню основних принципів досліджуваної дисципліни; навчити використанню політичної компаративістики в розумінні найважливіших тенденцій світової політики, регіональних і глобальних проблем політичного розвитку; дати можливість студентам-політологам вивчити проблеми і перспективи порівняльного дослідження світової політики, показати значимість емпіричного вивчення сучасної демократії та альтернативних форм правління, політичного розвитку України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

знати:

1. історію становлення порівняльної політології, її завдання і функції;
2. теоретичні засади порівняльної політології;
3. категоріальний апарат курсу;
4. види та методи порівняльних досліджень.

вміти:

1. фахово тлумачити головні терміни теоретичного курсу;
2. порівнювати існуючі проблеми в різних країнах і регіонах світу;
3. критично оцінювати досвід та наслідки перетворень у сфері світової політики;
4. обирати тип порівняльного дослідження відповідно до специфіки його об'єкта;
5. визначати шляхи подолання методологічних проблем порівняльного дослідження;
6. чітко визначати переваги та обмеження кожного із видів порівняльного дослідження;
7. застосовувати теоретичні знання на практиці.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.</p> <p>ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.</p> <p>СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.</p> <p>ПР 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle</p>
<p>ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>СК08. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати політичні дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості.</p> <p>ПР 07. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.</p>	<p>Підготовка індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру: написання есе; завдання на порівняльний аналіз</p>
<p>ЗК03. Здатність розробляти проєкти та управляти ними</p> <p>ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати</p> <p>СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.</p> <p>СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.</p> <p>ПР 10. Реалізовувати в практиці політичної діяльності навички політичного аналізу та прогнозування</p>	<p>Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів</p>

актуальних державотворчих процесів в Україні та світі.	
<p>СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</p> <p>ПР 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.</p>	Опитування на семінарських заняттях; підготовка ІДЗ
<p>ПР 04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.</p> <p>ПР 09. Пропонувати власні способи вирішення політологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання</p>	Опитування на семінарських заняттях; розробка та захист індивідуального дослідницького завдання

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліни, які пов'язані з викладанням курсу «Порівняльна політологія»: «Сучасна українська та зарубіжна політична думка»

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні проблеми порівняльної політології.

Тема 1. Становлення порівняльної політології як субдисципліни.

Природа порівняння. Використання порівняльного методу в наукових дослідженнях до виникнення та інституціоналізації політичної науки. Етапи розвитку порівняльної політології. Становлення порівняльної політології у другій половині XIX сторіччя. «Традиційна порівняльна політологія» Досягнення традиційної компаративістики. Критика традиційної порівняльної політології. Криза традиційної порівняльної політології в період між світовими війнами. Нова порівняльна політологія. Евенстонський семінар: методологічні принципи порівняння. П'юралістична порівняльна політологія. Формування компаративістських субдисциплін. Порівняльна політологія як галузь науки і як навчальна дисципліна.

Тема 2. Види порівняльних досліджень. Методологічні проблеми порівняльної політології. Сегментація та її значення в порівняльних дослідженнях. Основні види порівняльних досліджень. «Case-study». Бінарне порівняння. Прямий і непрямий різновиди бінарного аналізу. Дві стратегії прямих бінарних досліджень: максимальної подібності та максимальної відмінності. Регіональні порівняння. Тематичне дослідження. Крос-національне порівняння. Два рівні реалізації дослідницької стратегії при крос-національному порівнянні: макросоціальний та системний. Крос-темпоральні дослідження, їх особливості.

Змістовий модуль 2. Порівняльний аналіз політичних систем та політичних режимів.

Тема 3. Порівняльний аналіз політичних систем.

Політична система та її оточення. Специфіка політичних систем. Теорія політичної системи Істона. Теорія політичної системи Алмонда та її значення для компаративістики. Функції політичної системи. Функції політичного курсу: екстрактивна, дистрибутивна, регулятивна і символічна. Класифікація політичних систем. Політична система України.

Тема 4. Компаративістські дослідження політичних режимів.

Поняття «політичний режим». Основні процеси взаємодій між елементами політичної системи, що визначають характер політичного режиму. Критерії диференціації політичного режиму: міра концентрації та обмеження влади; міра політичного, економічного, соціального плюралізму; моделі політичної мобілізації громадян; роль ідеології в процесі забезпечення підкорення управлінням; стан прав людини. Класифікація політичних режимів. Авторитарний, тоталітарний, демократичний політичний режим. Посттоталітарний режим. Виміри демократії. Індекси демократії.

Змістовий модуль 3. Порівняльний аналіз політичних партій

Тема 5. Партії та їх роль і функції в суспільстві.

Партія, її особливості. Емпіричні методи дослідження політичних партій. Структура політичних партій та способи їх організації. Функції партій. Фінансування партії. Типи внутрішньої організації політичних партій та їх зв'язків з електоратом. Регламентація взаємовідносин політичних партій і уряду. Партії та їх взаємовідносини з політичними рухами, профспілками та громадськими організаціями. Виборчий процес та регламентація участі в ньому політичних партій. Парламентські фракції в діяльності парламенту. Типологія політичних партій за ідеологічною ознакою. Типологія політичних партій за організаційною структурою. Типологізація політичних партій за: соціальною базою та електоратом; статусом у політичній системі; методами та засобами діяльності. Парламентські, кадрові й масові партії, всеохоплюючі та картельні партії. Українські політичні партії. Особливості функціонування українських політичних партій.

Тема 6. Партійні системи та їх різновиди

Сутність партійних систем. Емпіричні методи дослідження партійних систем. основні характеристики партійних систем. Типи партійних систем. Чинники впливу на формування партійних систем. Тенденції розвитку партійних систем в XXI ст. Однопартійна та багатопартійна системи. Вплив парламентських електоральних циклів на склад та конфігурацію партійних систем. Партійні системи в транзитивних суспільствах. Партійна система Чеської Республіки. Партійна система Словаччини. Партійна система Республіки Польща. Партійна система Угорщин. Особливості формування партійної системи України. Тенденції розвитку української партійної системи.

Змістовий модуль 4. Різновиди виборів та виборчих систем

Тема 7. Порівняльний аналіз виборів.

Вибори як механізм політичного рекрутування. Моделі голосування на виборах. Позитивно мотивоване та протестне голосування. Виборчі бар'єри. Територіальний розмір округів. Передвиборчі угоди. Вибори в демократичних країнах. Вільні, чесні вибори. Особливості виборів в недемократичних країнах. Способи фальсифікації виборів.

Тема 8. Виборчі системи та їх особливості.

Мажоритарна, пропорційна та змішана виборча система. Переваги та недоліки виборчих систем. Порівняльний аналіз європейських виборчих систем. Еволюція виборчої системи України. Оцінка пропорційності виборчих систем країн Західної Європи та України.

Змістовий модуль 5. Порівняльний аналіз моделей державного устрою

Тема 9. Моделі державного устрою.

Сучасні держави та їх конституційне устрій. Суверенітет держави. Розподіл і делегування функцій держави по горизонталі і по вертикалі. Типи державного устрою. Унітарні та федеративні держави. Територіальна автономія, її типи і різновиди. Конфедерації та їх особливості.

Змістовий модуль 6. Особливості державних інститутів в різних країнах світу.

Тема 10. Порівняння державних інститутів.

Функції парламентів: законодавча; представницька; легітимація влади; рекрутування еліти; контроль над урядом і виконавчою владою. Класифікація парламентів: «домінуючий парламент»; «автономний парламент» (Конгрес США); «обмежено автономний парламент»; «підлеглий парламент», «раціоналізований парламентаризм». Моделі парламентських коаліцій. Глава держави як політичний гравець. Уряд як політичний актор. Політична роль прем'єр-міністра. Фактори, що впливають на призначення міністрів: територіальне представництво, компетентність, партійність, елементи статусу. Залежність ролі прем'єр-міністра як політичного

лідера від форми правління і політичних традицій.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семинарські заняття, год		о/д ф.	з/дис т ф.	Теор. завдання, к-ть балів	Практ. завдання, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8	6		2		7		5	5	10
2	15	8	6		2		7		5	5	10
3	15	6	4		2		9		5	5	10
4	15	6	4		2		9		5	5	10
5	15	4	2		2		11		5	5	10
6	15	4	2		2		11		5	5	10
Усього за змістові модулі	90	36	24		12		54		30	30	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30								30	30	40
Загалом		120						100			

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дис т ф.
1	2	3	4
1	Становлення порівняльної політології як субдисципліни.	2	
1	Види порівняльних досліджень. Методологічні проблеми порівняльної політології.	4	
2	Порівняльний аналіз політичних систем	2	
2	Компаративістські дослідження політичних режимів.	4	
3	Партії та їх роль і функції в суспільстві	2	
3	Партійні системи та їх різновиди	2	
4	Порівняльний аналіз виборів	2	
4	Виборчі системи та їх особливості.	2	
5	Моделей державного устрою.	2	
6	Порівняння державних інститутів.	2	
Разом		24	

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дис т ф.
1	2	3	4
1	Види порівняльних досліджень. Методологічні проблеми порівняльної політології.	2	
2	Порівняльні дослідження політичних режимів.	2	
3	Порівняльний аналіз партій	2	
4	Порівняльний аналіз виборів	2	
5	Порівняльний аналіз моделей державного устрою.	2	
6	Порівняльний аналіз державних інститутів.	2	
Разом		12	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Відповідь на семінарі	Семінар №1 Питання за Змістовим модулем 1	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента	5

			фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №1</u> Здійсніть порівняльне дослідження країн використавши стратегію прямих бінарних досліджень максимальної подібності.	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			10
2	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №2</u> Питання за Змістовим модулем 2	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони	5

			і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №2</u> Розкрийте особливості артикуляції інтересів на прикладі двох країн з різними політичними режимами	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			10
3	Відповіді на семінарі	<u>Семінар №3</u> Питання за Змістовим модулем 3	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5

	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №3</u> Обґрунтуйте взаємозв'язок політичних режимів та виборів (конкурентних та неконкурентних) на прикладі країн з різними політичними режимами.	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу.	5
Усього за ЗМЗ контр. заходів	2			10
4		<u>Семинар №4</u> Питання за Змістовим модулем 4	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №5</u>	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість	5

		Порівняйте розподіл і делегування функцій держави по горизонталі і по вертикалі в унітарних та федеративних державах на вибір.	відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
5		Семинар №5 Питання за Змістовим модулем 5	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №5</u> Порівняйте моделі державного устрою	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння	5

		двох країн на вибір та пояснить, чому саме ці моделі них існують.	методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 5 контр. заходів	2			10
6		<u>Семінар №6</u> Питання за Змістовим модулем 6	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №6</u> Порівняйте та визначте відмінності в структурі, роботі парламентів в Україні	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але	5

		та Франції	є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	2			10
Усього за змістові модулі контр. заходів	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Тести	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle	1 бал за кожен правильну відповідь. На проходження тесту дається 20 хвилин і одна спроба	20
	Практичне завдання	<u>Дослідження демократичного транзиту</u> Виберіть поставторитарні країни (максимум 3-и) та визначте, на якому етапі демократичного переходу вони знаходяться.	20-18 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 17-14 – положення та висновки есе недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика 9-5 - відсутня чітка структура, описовий характер 4-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура	20
Усього за підсумковий семестровий				40

контроль		
----------	--	--

Рекомендована література

Основна:

1. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політико-правові системи світу : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2020. 346 с.
2. Демократичний транзит у країнах Вишеградської групи й Україні: вибрані аспекти : навчальний посібник / за ред. Дмитра Шевчука та Віталія Лебедюка. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. 224 с.
3. Політологія : підручник / М. П. Требін та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право. 2018. 460 с.
4. Теорія політичних партій та партійних систем : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «політологія» / Монолатій Іван Сергійович (укл.). Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2018. 78 с.
5. Шабанов М. О. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір : навчальний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. 2022. 142 с.

Додаткова:

1. Базовкін В. Г., Кремень В. Г. Політичні партії України: порівняльний аналіз програмних документів. Київ : Основи, 1994. 267 с.
2. Балабан Р. Принцип державного фінансування передвиборних кампаній: порівняльний аналіз виборчого законодавства країн молодшої демократії Центральної та Східної Європи. *Наукові записки ІПЕНД*. 1997. Вип. 1. С.45-59.
3. Бурдяк Я. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів : монографія. Чернівці : Рута, 2004. 328 с.
4. Виборчі системи з відкритими списками: в пошуках оптимальної моделі для України Київ : Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) в Україні, 2017. 215 с.
5. Гедікова Н. П. Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія». Одеса : Університет Ушинського, 2020. 55 с.
6. Давимука С., Колодій С., Кужелюк Ю., Харченко В. Політичні режими сучасності та перехід до демократії : монографія. Львів : Новий світ-2000, 1999. 347 с.
7. Зеленько Г. І. Порівняльна політологія: науковий напрям чи метод дослідження. *Наукові записки ІПЕНД*. 1998. Вип. 5. С.23-35.
8. Конончук С. Г., Валевський О. Л., Ярош О. А. Практика бікамералізму в унітарних державах (порівняльний аналіз). Київ, 2008. 112 с.
9. Курган Я. М. Принцип спадкоємності в розвитку політичних систем : монографія. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 284 с.
10. Ляшенко Т. Трансформація політичних систем в країнах Центральної Азії: національний та регіональний аспекти : монографія. Київ : ІПіЕНД, 2011. 288 с.
11. Перспективи та напрямки модернізації політичної системи України : монографія / за ред. О. М. Кіндратець. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 338 с.
12. Політичний режим і народовладдя в Україні : політологічний аналіз : монографія / за ред. Ф. М. Рудича. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2011. 316 с.
13. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Київ : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. 576 с.
14. Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи: монографія. Львів : ВЦ ЛНУ імені І. Франка, 2007. 391 с.
15. Сухонос В. В. Динаміка сучасного державно-політичного режиму в Україні: антимонія демократизму і авторитаризму. Суми : Університетська книга, 2003. 336 с.
16. Almond, Gabriel A., and Powell, G. Bingham Jr. *Comparative Politics: A Developmental Approach*. Boston : Little and Brown, 1966. 348 p.
17. Bates Robert H. *Comparative Politics and Rational Choice: A Review Essay*. *American Political Science Review*. 1997. №91. P. 699–704.
18. Lichbach Mark I., ed. *Comparative Politics: Rationality, Culture, and Structure*. Cambridge : Cambridge University Press, 1997. 321 p.

19. Meier Kenneth J.. Replication: A View from the Streets. *Political Science and Politics*. 1995. 28. pp.456–459.

Інформаційні ресурси:

1. Долженков О. О. Методологічні проблеми порівняльного аналізу політичних інститутів та процесів. *Політичне життя*. 2022. № 2. С. 70-77. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12176>
2. Дослідження стану свободи в світі («Дім свободи»). URL: <http://www.freedomhouse.org>
3. Дослідження громадської думки «Євробарометр» URL: <http://europa.eu.int/comm/dg10/epo/polls.html>
4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С. 3-17. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9642/01-Karmazina.pdf?sequence=1>
5. Кобильник В. В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. *Збірник наукових праць «Політологічні студії»*. 2011. Випуск 2. С. 54-65. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38801/06-Kobilnik.pdf?sequence=1>
6. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі : електронний навчальний посібник. URL: <https://multimedia.posibnyku.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/txt/01.html>
7. Порівняльна база даних 23 країн за період 1960-2004 рр. Інституту політичних наук Університету Берну (Швейцарія). URL: http://www.ipw.unibe.ch/content/team/klaus_armingeon/comparative_political_data_sets/index_ger.html
8. Проблеми модернізації політичних систем сучасності : монографія. за заг. ред. : Л. М.Герасіної, О. Г.Данильяна Харків : Право. 2008. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi44/0034497.pdf> (дата звернення: 25.08.2023).
9. Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. Львів. 2008. 491 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Final-tekst-WU.pdf>
10. Степанова Н. Є., Мілюкова А. О. Адаптація запозичених політичних інститутів: деякі питання теорії та пострадянської практики. *Дослідження політичної взаємодії в умовах трансформації суспільства: збірка наукових праць / Ануфрієв Л. О. та інші*. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова. 2013. С. 5-32. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/5157/532.pdf;jsessionid=D56B2DA0E6F7EF37EE3688B6674AE27B?sequence=1>

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Спеціальність 052 політологія	Загальна кількість годин – 120	Семестр:	
Освітньо-професійна програма політологія	Змістових модулів – 6	2	2
		Лекції	
		24 год.	4 год.
		Семінарські	
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	12 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		84 год.	114 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» є: вивчення студентами-політологами ключових напрямків сучасної порівняльної політології. При цьому студенти в першу чергу вивчають основні принципи даної дисципліни, знайомляться з проблемами і її фундаментальними характеристиками. Особлива увага приділяється використанню методів і методик порівняльної політології для аналізу світової політики та політичних систем. Отримані знання та навички компаративістики повинні дозволити студентам здійснювати професійну оцінку існуючих політичних інститутів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Порівняльна політологія» є: навчити студентів володінню понятійним апаратом порівняльної політології, методами компаративістики та використанню основних принципів досліджуваної дисципліни; навчити використанню політичної компаративістики в розумінні найважливіших тенденцій світової політики, регіональних і глобальних проблем політичного розвитку; дати можливість студентам-політологам вивчити проблеми і перспективи порівняльного дослідження світової політики, показати значимість емпіричного вивчення сучасної демократії та альтернативних форм правління, політичного розвитку України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

знати:

1. історію становлення порівняльної політології, її завдання і функції;
2. теоретичні засади порівняльної політології;
3. категоріальний апарат курсу;
4. види та методи порівняльних досліджень.

вміти:

1. фахово тлумачити головні терміни теоретичного курсу;
2. порівнювати існуючі проблеми в різних країнах і регіонах світу;
3. критично оцінювати досвід та наслідки перетворень у сфері світової політики;
4. обирати тип порівняльного дослідження відповідно до специфіки його об'єкта;
5. визначати шляхи подолання методологічних проблем порівняльного дослідження;
6. чітко визначати переваги та обмеження кожного із видів порівняльного дослідження;
7. застосовувати теоретичні знання на практиці.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.</p> <p>ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.</p> <p>СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.</p> <p>ПР 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle</p>
<p>ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>СК08. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати політичні дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості.</p> <p>ПР 07. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.</p>	<p>Підготовка індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру: написання есе; завдання на порівняльний аналіз</p>
<p>ЗК03. Здатність розробляти проекти та управляти ними</p> <p>ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати</p> <p>СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.</p> <p>СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.</p> <p>ПР 10. Реалізовувати в практиці політичної діяльності навички політичного аналізу та прогнозування</p>	<p>Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів</p>

актуальних державотворчих процесів в Україні та світі.	
СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. ПР 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.	Опитування на семінарських заняттях; підготовка ІДЗ
ПР 04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень. ПР 09. Пропонувати власні способи вирішення політологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання	Опитування на семінарських заняттях; розробка та захист індивідуального дослідницького завдання

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліни, які пов'язані з викладанням курсу «Порівняльна політологія»: «Сучасна українська та зарубіжна політична думка»

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні проблеми порівняльної політології.

Тема 1. Становлення порівняльної політології як субдисципліни.

Природа порівняння. Використання порівняльного методу в наукових дослідженнях до виникнення та інституціоналізації політичної науки. Етапи розвитку порівняльної політології. Становлення порівняльної політології у другій половині XIX сторіччя. «Традиційна порівняльна політологія» Досягнення традиційної компаративістики. Критика традиційної порівняльної політології. Криза традиційної порівняльної політології в період між світовими війнами. Нова порівняльна політологія. Евенстонський семінар: методологічні принципи порівняння. Плюралістична порівняльна політологія. Формування компаративістських субдисциплін. Порівняльна політологія як галузь науки і як навчальна дисциплін.

Тема 2. Види порівняльних досліджень. Методологічні проблеми порівняльної політології. Сегментація та її значення в порівняльних дослідженнях. Основні види порівняльних досліджень. «Case-study». Бінарне порівняння. Прямий і непрямий різновиди бінарного аналізу. Дві стратегії прямих бінарних досліджень: максимальної подібності та максимальної відмінності. Регіональні порівняння. Тематичне дослідження. Крос-національне порівняння. Два рівні реалізації дослідницької стратегії при крос-національному порівнянні: макросоціальний та системний. Крос-темпоральні дослідження, їх особливості.

Змістовий модуль 2. Порівняльний аналіз політичних систем та політичних режимів.

Тема 3. Порівняльний аналіз політичних систем.

Політична система та її оточення. Специфіка політичних систем. Теорія політичної системи Істона. Теорія політичної системи Алмонда та її значення для компаративістики. Функції політичної системи. Функції політичного курсу: екстрактивна, дистрибутивна, регулятивна і символічна. Класифікація політичних систем. Політична система України.

Тема 4. Компаративістські дослідження політичних режимів.

Поняття «політичний режим». Основні процеси взаємодій між елементами політичної системи, що визначають характер політичного режиму. Критерії диференціації політичного режиму: міра концентрації та обмеження влади; міра політичного, економічного, соціального плюралізму; моделі політичної мобілізації громадян; роль ідеології в процесі забезпечення підкорення управлінням; стан прав людини. Класифікація політичних режимів. Авторитарний, тоталітарний, демократичний політичний режим. Посттоталітарний режим. Виміри демократії. Індекси демократії.

Змістовий модуль 3. Порівняльний аналіз політичних партій

Тема 5. Партії та їх роль і функції в суспільстві.

Партія, її особливості. Емпіричні методи дослідження політичних партій. Структура політичних партій та способи їх організації. Функції партій. Фінансування партії. Типи внутрішньої організації політичних партій та їх зв'язків з електоратом. Регламентація взаємовідносин політичних партій і уряду. Партії та їх взаємовідносини з політичними рухами, профспілками та громадськими організаціями. Виборчий процес та регламентація участі в ньому політичних партій. Парламентські фракції в діяльності парламенту. Типологія політичних партій за ідеологічною ознакою. Типологія політичних партій за організаційною структурою. Типологізація політичних партій за: соціальною базою та електоратом; статусом у політичній системі; методами та засобами діяльності. Парламентські, кадрові й масові партії, всеохоплюючі та картельні партії. Українські політичні партії. Особливості функціонування українських політичних партій.

Тема 6. Партійні системи та їх різновиди

Сутність партійних систем. Емпіричні методи дослідження партійних систем. основні характеристики партійних систем. Типи партійних систем. Чинники впливу на формування партійні системи. Тенденції розвитку партійних систем в XXI ст. Однопартійна та багатопартійна системи. Вплив парламентських електоральних циклів на склад та конфігурацію партійних систем. Партійні системи в транзитивних суспільствах. Партійна система Чеської Республіки. Партійна система Словаччини. Партійна система Республіки Польща. Партійна система Угорщин. Особливості формування партійної системи України. Тенденції розвитку української партійної системи.

Змістовий модуль 4. Різновиди виборів та виборчих систем

Тема 7. Порівняльний аналіз виборів.

Вибори як механізм політичного рекрутування. Моделі голосування на виборах. Позитивно мотивоване та протестне голосування. Виборчі бар'єри. Територіальний розмір округів. Передвиборчі угоди. Вибори в демократичних країнах. Вільні, чесні вибори. Особливості виборів в недемократичних країнах. Способи фальсифікації виборів.

Тема 8. Виборчі системи та їх особливості.

Мажоритарна, пропорційна та змішана виборча система. Переваги та недоліки виборчих систем. Порівняльний аналіз європейських виборчих систем. Еволюція виборчої системи України. Оцінка пропорційності виборчих систем країн Західної Європи та України.

Змістовий модуль 5. Порівняльний аналіз моделей державного устрою

Тема 9. Моделі державного устрою.

Сучасні держави та їх конституційне устрій. Суверенітет держави. Розподіл і делегування функцій держави по горизонталі і по вертикалі. Типи державного устрою. Унітарні та федеративні держави. Територіальна автономія, її типи і різновиди. Конфедерації та їх особливості.

Змістовий модуль 6. Особливості державних інститутів в різних країнах світу.

Тема 10. Порівняння державних інститутів.

Функції парламентів: законодавча; представницька; легітимація влади; рекрутування еліти; контроль над урядом і виконавчою владою. Класифікація парламентів: «домінуючий парламент»; «автономний парламент» (Конгрес США); «обмежено автономний парламент»; «підлеглий парламент», «раціоналізований парламентаризм». Моделі парламентських коаліцій. Глава держави як політичний гравець. Уряд як політичний актор. Політична роль прем'єр-міністра. Фактори, що впливають на призначення міністрів: територіальне представництво, компетентність, партійність, елементи статусу. Залежність ролі прем'єр-міністра як політичного лідера від форми правління і політичних традицій.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські заняття, год		о/д ф.	з/дис т ф.	Теор. завня, к-ть балів	Прак. т. завня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8	6		2		7		5	5	10
2	15	8	6		2		7		5	5	10
3	15	6	4		2		9		5	5	10
4	15	6	4		2		9		5	5	10
5	15	4	2		2		11		5	5	10
6	15	4	2		2		11		5	5	10
Усього за змістові модулі	90	36	24		12		54		30	30	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30								30	30	40
Загалом		120						100			

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дис т ф.
1	2	3	4
1	Становлення порівняльної політології як субдисципліни.	2	
1	Види порівняльних досліджень. Методологічні проблеми порівняльної політології.	4	
2	Порівняльний аналіз політичних систем	2	
2	Компаративістські дослідження політичних режимів.	4	
3	Партії та їх роль і функції в суспільстві	2	
3	Партійні системи та їх різновиди	2	
4	Порівняльний аналіз виборів	2	
4	Виборчі системи та їх особливості.	2	
5	Моделей державного устрою.	2	
6	Порівняння державних інститутів.	2	
Разом		24	

6. Темі семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дис т ф.
1	2	3	4
1	Види порівняльних досліджень. Методологічні проблеми порівняльної політології.	2	
2	Порівняльні дослідження політичних режимів.	2	
3	Порівняльний аналіз партій	2	
4	Порівняльний аналіз виборів	2	
5	Порівняльний аналіз моделей державного устрою.	2	
6	Порівняльний аналіз державних інститутів.	2	
Разом		12	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №1</u> Питання за Змістовим модулем 1	<p>5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція</p> <p>4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.</p> <p>3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може</p> <p>1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони</p>	5

			і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №1</u> Здійсніть порівняльне дослідження країн використавши стратегію прямих бінарних досліджень максимальної подібності.	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			10
2	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №2</u> Питання за Змістовим модулем 2	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5

	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №2</u> Розкрийте особливості артикуляції інтересів на прикладі двох країн з різними політичними режимами	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			10
3	Відповіді на семінарі	<u>Семінар №3</u> Питання за Змістовим модулем 3	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №3</u>	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування	5

		Обґрунтуйте взаємозв'язок політичних режимів та виборів (конкурентних та неконкурентних) на прикладі країн з різними політичними режимами.	володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу.	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			10
4		<u>Семінар №4</u> Питання за Змістовим модулем 4	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №5</u> Порівняйте розподіл і делегування функцій держави по горизонталі і по	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження;	5

		вертикалі в унітарних та федеративних державах на вибір.	4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
5		Семінар №5 Питання за Змістовим модулем 5	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №5</u> Порівняйте моделі державного устрою двох країн на вибір та поясніть, чому саме ці моделі них існують.	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з	5

			використання методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 5 контр. заходів	2			10
6		<u>Семінар №6</u> Питання за Змістовим модулем 6	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №6</u> Порівняйте та визначте відмінності в структурі, роботі парламентів в Україні та Франції	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження;	5

			3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	2			10
Усього за змістові модулі контр. заходів	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Тести	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle	1 бал за кожен правильну відповідь. На проходження тесту дається 20 хвилин і одна спроба	20
	Практичне завдання	<u>Дослідження демократичного транзиту</u> Виберіть поставторитарні країни (максимум 3-и) та визначте, на якому етапі демократичного переходу вони знаходяться.	20-18 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 17-14 – положення та висновки есе недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика 9-5 - відсутня чітка структура, описовий характер 4-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

Рекомендована література

Основна:

1. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політико-правові системи світу : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2020. 346 с.
2. Демократичний транзит у країнах Вишеградської групи й Україні: вибрані аспекти : навчальний посібник / за ред. Дмитра Шевчука та Віталія Лебедюка. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. 224 с.
3. Політологія : підручник / М. П. Требін та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право. 2018. 460 с.
4. Теорія політичних партій та партійних систем : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «політологія» / Монолатій Іван Сергійович (укл.). Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2018. 78 с.
5. Шабанов М. О. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір : навчальний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. 2022. 142 с.

Додаткова:

1. Базовкін В. Г., Кремень В. Г. Політичні партії України: порівняльний аналіз програмних документів. Київ : Основи, 1994. 267 с.
2. Балабан Р. Принцип державного фінансування передвиборних кампаній: порівняльний аналіз виборчого законодавства країн молоді демократії Центральної та Східної Європи. *Наукові записки ІПЕНД*. 1997. Вип. 1. С.45-59.
3. Бурдяк Я. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів : монографія. Чернівці : Рута, 2004. 328 с.
4. Виборчі системи з відкритими списками: в пошуках оптимальної моделі для України Київ : Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) в Україні, 2017. 215 с.
5. Гедікова Н. П. Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія». Одеса : Університет Ушинського, 2020. 55 с.
6. Давимука С., Колодій С., Кужелюк Ю., Харченко В. Політичні режими сучасності та перехід до демократії : монографія. Львів : Новий світ-2000, 1999. 347 с.
7. Зеленько Г. І. Порівняльна політологія: науковий напрям чи метод дослідження. *Наукові записки ІПЕНД*. 1998. Вип. 5. С.23-35.
8. Конончук С. Г., Валевський О. Л., Ярош О. А. Практика бікамералізму в унітарних державах (порівняльний аналіз). Київ, 2008. 112 с.
9. Курган Я. М. Принцип спадкоємності в розвитку політичних систем : монографія. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 284 с.
10. Ляшенко Т. Трансформація політичних систем в країнах Центральної Азії: національний та регіональний аспекти : монографія. Київ : ІПЕНД, 2011. 288 с.
11. Перспективи та напрямки модернізації політичної системи України : монографія / за ред. О. М. Кіндратець. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 338 с.
12. Політичний режим і народовладдя в Україні : політологічний аналіз : монографія / за ред. Ф.М. Рудича. Київ : ІПЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2011. 316 с.
13. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Київ : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. 576 с.
14. Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи: монографія. Львів : ВЦ ЛНУ імені І. Франка, 2007. 391 с.
15. Сухонос В. В. Динаміка сучасного державно-політичного режиму в Україні: антимонія демократизму і авторитаризму. Суми : Університетська книга, 2003. 336 с.
16. Almond, Gabriel A., and Powell, G. Bingham Jr. *Comparative Politics: A Developmental Approach*. Boston : Little and Brown, 1966. 348 p.
17. Bates Robert H. *Comparative Politics and Rational Choice: A Review Essay*. *American Political Science Review*. 1997. №91. P. 699–704.
18. Lichbach Mark I., ed. *Comparative Politics: Rationality, Culture, and Structure*. Cambridge : Cambridge University Press, 1997. 321 p.
19. Meier Kenneth J.. *Replication: A View from the Streets*. *Political Science and Politics*. 1995. 28. pp.456–459.

Інформаційні ресурси:

1. Долженков О. О. Методологічні проблеми порівняльного аналізу політичних інститутів та процесів. *Політичне життя*. 2022. № 2. С. 70-77. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12176>
2. Дослідження стану свободи в світі («Дім свободи»). URL: <http://www.freedomhouse.org>
3. Дослідження громадської думки «Євробарометр» URL: <http://europa.eu.int/comm/dg10/eop/polls.html>
4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С. 3-17. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9642/01-Karmazina.pdf?sequence=1>
5. Кобильник В. В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. *Збірник наукових праць «Політологічні студії»*. 2011. Випуск 2. С. 54-65. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38801/06-Kobilnik.pdf?sequence=1>
6. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі : електронний навчальний посібник. URL: <https://multimedia.posibnyku.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/txt/01.html>
7. Порівняльна база даних 23 країн за період 1960-2004 рр. Інституту політичних наук Університету Берну (Швейцарія). URL: http://www.ipw.unibe.ch/content/team/klaus_armingeon/comparative_political_data_sets/index_ger.html
8. Проблеми модернізації політичних систем сучасності : монографія. за заг. ред. : Л. М. Герасіної, О. Г. Данильяна Харків : Право. 2008. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi44/0034497.pdf> (дата звернення: 25.08.2023).
9. Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. Львів. 2008. 491 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Final-tekst-WU.pdf>
10. Степанова Н. Є., Мілюкова А. О. Адаптація запозичених політичних інститутів: деякі питання теорії та пострадянської практики. *Дослідження політичної взаємодії в умовах трансформації суспільства: збірка наукових праць / Ануфрієв Л. О. та інші*. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова. 2013. С. 5-32. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/5157/532.pdf;jsessionid=D56B2DA0E6F7EF37EE3688B6674AE27B?sequence=1>